

Budajenő Község Önkormányzata

☒ 2093 Budajenő, Fő u. 1-3.,

☎ 26-371 068, ☎ 26-371-062

Pest Megyei Értéktár Bizottság
Török István elnök

Ajánlás

Tisztelt Elnök úr! Tisztelt Értéktár Bizottság!

Települési értékünk a **Szent Mihály Öregtemplom és kálvária az Ó-temetővel**, mint épített környezet nemzeti érték, Pest Megyei Értéktárba történő felvételére Csörgő Józsefné javaslattevő által benyújtott kérelmet támogatom.

Budajenő, 2018. szeptember 19.

Budapest István
polgármester

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

Javaslat a

Szent Mihály Öregtemplom és kálvária az Ó-temetővel

Települési/tájegységi/megyei/értéktárba történő felvételéhez

Készítette:

Csörgő Józsefné

Budajenő, 2018. július 10.

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

Budajenői Települési Értéktár Bizottság

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Csörgő Józsefné elnök

2093 Budajenő, Kert u. 8.

+36 20 912 5471

sziklavariannamaria@t-online.hu

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése.

Szent Mihály Öregtemplom és kálvária az Ó-temetővel

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☒ <u>x épített környezet</u>
☐ ipari és műszaki megoldások	☐ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus	

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye.

Budajenő Kálvária-hegy

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:

☐ települési	☐ tájegységi	☒ <u>x megyei</u>	☐ külhoni magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

Budajenő, a Budai-hegyektől nyugatra, a fővárostól alig 24 km-re a Zsámbéki-medence peremén kerül el. A Jenő helynév törzsnévre utal vissza. A Jenő törzs szálláshelye jóval délebbre lehetett, e vidékre valószínűleg csak töredékei jutottak el akkor, amikor az Árpád-ház, feltehetőleg még Árpád életében, megszerezte Kurszán nemzetségének birtokait és benépesítette a Kurszán város (Óbuda) körüli területeket.

Mai településünk ősének, Jenőnek a neve 1225-ben fordul elő először írásos formában. Az utolsó arról szól, hogy II. Endre király, a szolgagyőri várjobbágyok Jenőn (in villa Jeneu) lévő két telkét a budai szigeten megtelepedő Szent Mihály egyháznak adományozta.

1198-ban Miksa bán megalapította a Telki Apátságot és az Árpád-korban Jenő ehhez a Telki központú bencés rendhez tartozott. Feltevések szerint az Öregtemplom, egy korábbi XII. századi félköríves templom romjaira épült, gótikus stílusban a XIV. században. Okiratokban először 1378-ban szerepel, Szent Mihály templomként. A kápolna puritán egyszerűségében is megkapó. Nyugatra néző főhomlokzata oromzatos, a keleti homlokzatot a szentélyfal és a sekrestye keleti fala alkotja. A kápolna az egykori település középponti részén állhatott, a közelében lehetett valaha a kegyúr kúriája.

Belső értékei közül ki kell emelni a sekrestye ajtaja fetti falrészbe ágyazott, durván mintázott, román stílusjegyeket mutató kőfaragványt, amely középkori szobrászatunk egyik jelentős darabja (műemlék). A szakértők, keletkezésének idejét a XII-XIII. századra teszik, valószínűleg az előző templomot díszítette. Két ülő alakot ábrázol, akik egy, feltehetően templomot jelképező tárgyat tartanak a kezükben. Az elnagyoltan formált, naiv bájt sugárzó emberalakok, feltehetően az építtetőket ábrázolják, hangsúlyosan kiemelkednek a hátlapból. A jobb oldali alak valószínűleg férfi, a másik hosszú hajából ítélve pedig nő lehet, s a kulcs a templomhoz kapcsolódó jogokat szimbolizálja.

***Az Öregtemplomhoz** vezető keresztutat a stációkkal P. Jakab Miksa építette a XVII. században. A keresztút érdekessége, hogy nem 7, hanem 6 kettős fülkés stációból áll, feltételezhető, hogy a 7. kettős stáció maga a kápolna.*

***Az Ó-temető** a kálvária közelében lévő régi, szabálytalan négyszög alakú temető síremlék együttese, mely a XVIII-XIX. század folyamán alakult ki. A legkorábbi felállított sírkövére az 1787-es, a legkésőbbi sírköve az 1869-es évszám van bevésvé. A temetőben két sírkőtípus különböztethető meg. Az egyik tömbformájú, amelynél a kő felső síkjához kapcsolódik a kereszt. Díszítése egyszerű, visszafogott. A másik típust a múlt század közepe táján készült darabok képviselik: jellemző rájuk a szívforma és a kereszt a szívforma felett emelkedik. E sírkövek mellett fellelhetők még késő barokk a XVIII. és XIX. század fordulójáról és klasszicista stílusúak is - a XIX. század közepéről. Többségüket sóskuti mészkőből, illetve homokkőből faragták, de van köztük tardosi vörös kőből készült is. A temető központi helyén nagyméretű kőkereszt áll. Lant alakú volutákkal díszített lábazatán az 1795-ös évszám olvasható. A skót bencés rend tagjait e kerített sírkertben helyezték örök nyugalomba.*

*A XX. század első felében két egyházmegyes budajenői papot temettek az Ó-temetőbe
Fertői Richárd (1921. szept. 03.) és Jaeger Géza (1938. márc. 20.)*

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

Éppen 820 éve annak, hogy az 1198-ban alapított Telki Apátság része lett **Budajenő**. Az Apátság megalapítását követő 500 évben magyarok éltek ezen a területen. A legősibb épített örökségünket az Árpád-kori **Szent Mihály Öregtemplom**ot ebben az időszakban építették és szentelték fel. A régi település a kis templom környékén és a közeli völgyben lehetett. Lakói valószínűleg az apátság béresei voltak. Életük, sorsuk teljesen az apátsághoz kötődött egészen az 1500-as évek közepéig. Az Öregtemplom műemlékvédelem alatt áll és 2006 óta helyi egyedi védelem alatt álló épített emlékek közé tartozik az Ó-temető síremlék együttese és a kökereszt is.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

- Simon István- Szilágyi Károly: Buda**Jenő** kis község 1198-1998
- Budajenő Településképi Arculati kézikönyv
- Budajenő Község Önkormányzat honlapja
- képanyag: www.budajeno.hu , wikimapia.org, szepmagyarország.hu, Bognár István

<https://www.facebook.com/magart.hu/>

<http://csendhegyek.blogspot.com/2013/10/budajeno-kalvaria.html>

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

www.budajeno.hu

III. MELLÉKLETEK

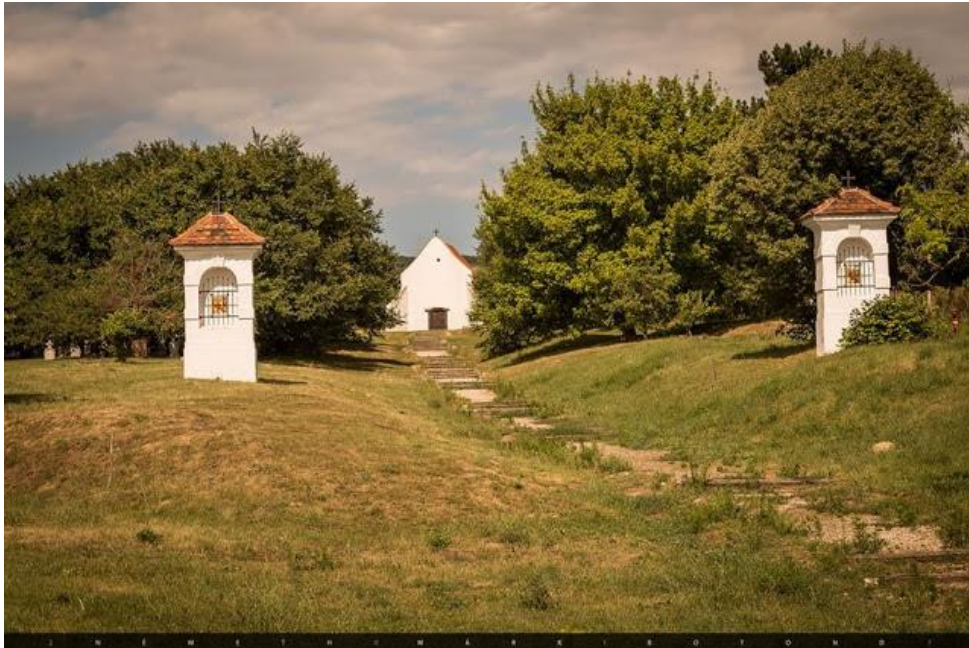
Szent Mihály Öregtemplom

Szent Mihály Öregtemplom belső tere

Kőfaragvány

Stáció

Ó-temető

Papi sírkert

Kőkereszt

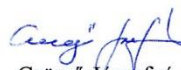

BUDAJENŐI TELEPÜLÉSI ÉRTÉKTÁR

Nyilatkozat

A Budajenői Települési Értéktár Bizottság hozzájárul a ” Javaslat a Szent Mihály Öregtemplom és kálvária az Ó-temetővel megyei értéktárba történő felvételére” beadványhoz csatolt fotók további felhasználásához.

Budajenő, 2018. szeptember 19.

Csörgő Józsefné
elnök

Ajánlás

Szeretettel ajánlom figyelmükre a Budajenői Szent Péter és Pál és a Szent Mihály templomot. Ezek az épületek és a bennük található művészeti alkotások kimagasló értéket képviselnek és műemléki védetség alatt is állnak.

A Székesfehérvári Püspökség, települési önkormányzat, állami támogatások, a plébánia és az itt élők anyagi áldozatai és munkájuk évek óta a küzd a felújításukon érkeik megővésén. Az Értéktárba emelésük nem csak az építész örökségünk, hanem ezeknek az erőfeszítésnek az elismerését is jelentené számunkra.

Budajenő: 2018. szeptember 23.

Budajenő
Római Katolikus Plébánia
Székhely: 2093 Budajenő,
Kossuth Lajos u. 25.
adatszám: 19828976-1-13

Tisztelettel és szeretettel:

Harkai Gábor plébános